

Õiguskantsleri Kantselei

Teie 25.04.2013 nr

Meie 20.05.2013 nr 7-4/130646/1302249

Selgitus avalduse menetluse võtmata jätmise kohta Maksu- ja Tolliameti praktika muutus tulumaksuseaduse sätete kohaldamisel välismaal töötavatele kaugsõiduautojuhtidele

Austatud []

Täna Teid 25.04.2013 õiguskantslerile saadetud pöördumise eest, milles tõstatisite küsimuse, kas Maksu- ja Tolliamet (edaspidi *MTA* või *maksuhaldur*) käitus õigesti, kui ta muutis selle aasta alguses tulumaksuseaduse § 13 lg 4 tõlgendamise praktikat. Selgitasite, et selle aasta alguseni on MTA olnud seisukohal, et välismaal töötavatele kaugsõiduautojuhtidele rakendub tulumaksuseaduse § 13 lõikest 4 tulenev tulumaksuvabastus¹, ja on jaganud kaugsõiduautojuhtidele ka vastavaid soovitusi. 2013. aasta alguses aga muutis MTA oma seisukohti välismaal töötavate kaugsõiduautojuhtide tulude maksustamise korra osas, millest tulenevalt nõuab MTA nüüd kaugsõiduautojuhtidelt 2011. ja 2012. aasta eest esitatud tuludeklaratsioonide parandamist. See toob endaga kaasa ka ebameeldivaid tagajärgi – eeskätt tulumaksu ja intressi tasumise kohustuse.

Kahjuks pean Teile teatama, et õiguskantsler ei pea võimalikuks Teie pöördumise alusel menetlust alustada. Õiguskantsleri seaduse § 25 lg 3 p 4 järgi võib õiguskantsler jätta avalduse läbi vaatamata, kui isikul on võimalus esitada vaie või kasutada muid õiguskaitsevahendeid või kui isikul oli selline võimalus, kuid ta jättis selle kasutamata. Õiguskantsler on jõudnud Teie tõstatatud probleemi vaagides järeldusele, et Teie kirjeldatud olukorras oleks kaugsõiduautojuhtidel efektiivsem kaitsta oma õigusi kohtusse pöördumise teel, st vaidlustades kohtus MTA korraldusi 2011. a ja 2012. a deklaratsioonide parandamiseks või MTA koostatud maksuotsuseid, kui MTA on juba teostanud maksude arvutamise õigsuse kontrolli ning väljastanud maksuotsuseid 2011. a ja 2012. a tulude osas. Sel viisil tegutsemine aitab Teie avalduses kirjeldatud kaugsõiduautojuhtidel oma huvisid tõhusamalt kaitsta sellepärast, et erinevalt õiguskantsleri menetluse tulemusel valmivast soovitusest² on kohtu poolt tehtud otsus MTA jaoks siduv. See tähendab, et kui MTA on tõepoolest rikkunud kaugsõiduautojuhtide õigusi, kui ta nõudis, et kaugsõiduautojuhid parandaksid 2011. a ja 2012. a tuludeklaratsiooni ja/või maksaks selle

¹ Eeldusel, et kaugsõiduautojuhid täidavad tulumaksuseaduse § 13 lõikes 4 sisalduvaid tingimusi.

² Õiguskantsleri seaduse sätetest tulenevalt viib õiguskantsler läbi peamiselt kahte tüüpi menetlusi. Esiteks, saab õiguskantsler igatüüpi avalduse alusel kontrollida, kas seadus või muu õigustloov akt vastab põhiseadusele ja seadusele (nn normikontrolli menetlus). Teiseks saab ta teostada järelevalvet riigiasutuse, kohaliku omavalitsuse, avalik-õigusliku juriidilise isiku ning avalikke ülesandeid täitva füüsilise ja eraõigusliku juriidilise isiku tegevuse üle isikute põhiõiguste ja vabaduste ning hea halduse tava järgimisel (nn ombudsmani menetlus). Teie avalduse alusel võiks õiguskantsler alustada üksnes ombudsmani menetluse. Ombudsmani menetluse eripäraks on aga, et selle tulemusel valmiva soovituse täitmist ei ole õiguskantsleril võimalik järelevalve objektiks olevalt ametiasutuselt nõuda: õiguskantsleri seadus ei sätesta kahjuks mehhanismi, millega õiguskantsler saaks hea halduse tava või seaduse vastu eksinud ametiasutust sanktsioneerida, kui too oma tegevust ei korrigeeri.

perioodi eest täiendavalt makse, siis kohtusse pöördumine võimaldab kaugsõiduautojuhtidel kindlamalt saavutada tulemust, et MTA lõpetab oma ebaseaduslike nõudmiste esitamise.

Seoses sellega soovitan Teil ja teistel kaugsõiduautojuhtidel tutvuda Justiitsministeeriumi veebilehel <http://www.kohus.ee/56323> oleva juhisega, mis tutvustab kohtusse pöördumise täpsemat korda ning viitab asjakohastele õigusaktidele. Peale viidatud materjalidega tutvumist soovitan Teil põhjalikult kaaluda võimalust vaidlustada MTA korraldused 2011. ja 2012. aasta kohta esitatud tuludeklaratsioonide parandamiseks ja/või MTA väljastatud maksuotsused kohtus.

Lisaks palus õiguskantsler selgitada Teile MTA tõlgenduste muutmise osas järgnevat.

Kui MTA jagab isikutele soovitusi selle kohta, kuidas nad peaksid tulumaksuseaduse sätteid täitma, kuid hiljem muudab oma seisukohta põhjendusega, et MTA varasem tõlgendus seaduse sätete osas oli vale, on see kindlasti taunitav. Maksuhaldur peab olema hoolas oma kohustuste, sh üldise selgitamis- ja teavitamiskohustuse täitmisel. Muu hulgas tähendab see, et kui inimene pöördub MTA poole küsimusega, kuidas ta peab oma tulusid deklareerima ja kas tal tuleb tulumaksu maksta, peab MTA igakülselt uurima inimese olukorda ja sel puhul rakenduvaid õigusnorme ning põhjalikult kaaluma maksumaksjale antavat teavet. MTA peab arvestama, et maksumaksja reguleerib oma käitumist vastavalt maksuhaldurilt kui maksuküsimustes kõige autoriteetsemalt ja kõige pädevamalt asutuselt saadud juhistele.

Samas tuleb ka maksumaksjal olla tähelepanelik MTA antavate käitumisjuhiste osas ning arvestada, et seaduse rakendamise kohta selgituste andmine maksumaksjale ei ole MTA jaoks juriidiliselt siduv haldusakti andmise menetlus. See tähendab, et väljaspool maksumenetlust nt maksukohustuslase selgitustaotluse alusel MTA antud selgitused ei pruugi võtta arvesse kõiki asja lõplikuks otsustamiseks vajalikke asjaolusid. Maksumaksjal tuleb kahjuks leppida olukorraga, et kui maksuhaldur ka annab oma teabes väärinfot või muudab varem antud tõlgendust, siis see asjaolu ei vabasta isikut maksukohustusest, sest maksukohustus tekib siiski vahetult seaduse alusel ja MTA teabeakt ei saa seadust muuta.³

Kui maksumaksja soovib saavutada täielikku kindlust maksuhalduri selgituste tema olukorrale rakendatavuse osas, on tal võimalik taotleda MTA-lt enne maksustamise osas ebakindlust tekitavate toimingute sooritamist nn siduvat eelotsust. Siduva eelotsuse taotlemist ja väljastamist reguleerivad maksukorralduse seaduse § 91¹ jj, lisaks saab siduva eelotsuse kohta teavet ka MTA veebilehelt <http://www.emta.ee/index.php?id=22575>. Kahjuks tuleb siduva eelotsuse taotlemiseks tasuda ka tähelepanuväärne riigilõiv, kuid teatud olukorras võib vajadus tulevikus tehtavate tehingute maksustamise osas suurema kindluse saavutamise järgi seda ühekordset kulu õigustada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Alo Heinsalu
direktor
õiguskantsleri volitusel

Olga Lavrova, 6938410, Olga.Lavrova@oiguskantsler.ee

³ Lehis, L. Maksuõigus. Tallinn, 2012. Lk 71.